

Nr 26.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående bidrag av trafikmedel till anordnande i utlandet av upplysnings- och reklamverksamhet; given Stockholms slott den 26 januari 1923.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över kommunikationsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Anders Örne.

Utdrag av protokollet över kommunikationsärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 26 januari 1923.

Närvarande:

Statsråden LINDQVIST, THORSSON, SANDLER, NOTHIN, SVENSSON, HANSSON, ÅKERMAN, LINDERS, ÖRNE.

Departementschefen, statsrådet Örne anför:

Sedan flera år tillbaka har för de svenska statsbanornas del bedrivits upplysnings- och reklamverksamhet i utlandet, och har järnvägsstyrelsen för detta ändamål av Kungl. Maj:t medgivits rätt att disponera erforderliga belopp från trafikmedel. Första gången torde dylikt anslag hava beviljats år

*Beviljade
anslag till
reklamverk-
samhet.*

1903. Reklamverksamheten har huvudsakligen omhänderhaft av en särskild år 1902 bildad organisation, turisttrafikförbundet, numera benämnt svenska trafikförbundet. År 1909 inrättades under ledning av detta förbund en resebyrå i Berlin och år 1913 en byrå i Paris, vilken senare emellertid under krigstiden var indragen; den svenska resebyråverksamheten i Paris kunde först år 1921 återupptagas. Anslaget till förbundet har utgått med olika belopp under olika år. I regel har ett maximibelopp varit fastställt i kostnadsstaten för statens järnvägar och utanordningar därifrån gjorts i mån av behov. Under kristiden voro de utanordnade beloppen jämförelsevis små. Sålunda upptogos i kostnadsstaten för vartdera av åren 1920 och 1921 för ändamålet 35,000 kronor.

Med hänsyn till den nydaning, som väntades efter kristidens slut inträda också på reselivets område, ingick järnvägsstyrelsen i början av år 1921 med framställning om att för bättre tillvaratagande av statens järnvägars möjligheter i avseende å trafiken från främmande länder medel måtte beviljas till en länge påtänkt utveckling av resebyråverksamheten i utlandet. I enlighet med styrelsens förslag bemyndigade Kungl. Maj:t genom brev den 28 januari 1921 styrelsen att, utöver det i kostnadsstaten upptagna beloppet å 35,000 kronor, av trafikmedel under år 1921 till turisttrafikförbundet utanordna dels ett belopp av högst 35,000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för en ny resebyrå i New York, dels ock ett belopp av högst 100,000 kronor såsom bidrag till bestridande av kostnaderna för en ny resebyrå i London, under villkor i vartdera fallet, att en dylik byrå snarast möjligt öppnades och under år 1921 hölles i verksamhet såsom kombinerad rese-, upplysnings- och reklambyrå med uppgift att främja persontrafiken från Nordamerika, respektive Storbritannien, till Sverige samt att styrelsen skulle äga kontrollera statsbidragens användning och byråernas verksamhet i övrigt.

Jämväl för år 1922 har till främjande av trafiken från utlandet till Sverige anvisats statsbidrag att utgå av trafikmedel, i det att i den av Kungl. Maj:t den 31 december 1921 fastställda kostnadsstaten vid statens järnvägar för år 1922 i enlighet med järnvägsstyrelsens förslag såsom bidrag till turisttrafikförbundets verksamhet upptagits ett belopp av 120,000 kronor, varav 35,000 kronor äro avsedda till allmän reklam ävensom till resebyråerna i Berlin och Paris, samt 35,000 och 50,000 kronor till bestridande av kostnaderna för resebyråerna i New York respektive London.

slut den 28 januari 1921 anmärkningsvärt. Främst ville utskottet betona, att genom detta beslut järnvägsstyrelsen bemyndigats att av järnvägarnas trafikmedel lämna bidrag till ett ändamål, för vilket dessa medel icke utan riksdagens medgivande borde få användas. Utgifter för upprättande av svenska resebyråer i utlandet syntes nämligen icke stå i sådant omedelbart sammanhang med de svenska järnvägarnas drift, att vid denna verksamhet uppkommande överskott kunde härför av Kungl. Maj:t disponeras. Frågan huruvida och i vilken form statsanslag skulle för detta ändamål utanordnas borde därför hava ankommit på riksdagens avgörande, detta så mycket mera som i statsregleringen det överskott, som inkomsterna av järnvägstrafiken beräknades utvisa utöver driftkostnaderna, upptoges som en tillgång. Härvid borde även påpekas, att vid tiden för förevarande besluts fattande riksdagen var samlad.

På anförda skäl fann sig utskottet böra, jämlikt § 107 regeringsformen, hos riksdagen göra anmälan mot bemälda departementschef.

Mot utskottets beslut reserverade sig en ledamot, som ansåg skäl för anmärkning ej föreligga.

Vid behandlingen i riksdagen blev ifrågavarande punkt av utskottets utlåtande nr 22 i båda kamrarna utan debatt lagd till handlingarna.

I skrivelse den 4 december 1922 med förslag till kostnadsstater vid statens järnvägar för år 1923 har järnvägsstyrelsen i förslaget upptagit ett belopp av 140,000 kronor som bidrag till svenska trafikförbundets verksamhet.

*Järnvägs-
styrelsen.*

Under betonande av vikten av en allmän reklam för varje affärsmässigt företag samt efter redogörelse för de åtgärder i sådant syfte, som vidtagits av utländska järnvägsförvaltningar och av de svenska statsbanorna, anför styrelsen, att de huvudformer, i vilka reklamen för persontrafiken ägde rum, vore dels utgivande av broschyrer, affischer och dylik reklammaterial, ävensom annonsering, dels ock förläggande av svenska resebyråer i utlandet, vilka byråer då vore avsedda att lämna upplysningar om och sälja biljetter för trafiken till Sverige, att utgöra centralpunkter för distributionen av reklammaterial samt slutligen och icke minst viktigt att samarbeta med utländska resebyråer och utöva kontroll över det arbete, som även vissa av dessa byråer enligt träffade avtal vore skyldiga att utföra för Sverige och statens järnvägar. Det vore en allmän mening och erfarenhet, att en dylik verksamhet om möjligt borde kunna bedrivas i friare former än som kunde ske vid en rent statligt driven verksamhet. Flertalet utländska järnvägsförvaltningar hade också uppdragit åt eller associerat sig med privata eller halvprivata företag för att ombesörja ifrågavarande reklamverksamhet. I Sverige hade för sådan verksamhet organiserats turisttrafikförbundet, numera benämnt Svenska trafikförbundet, inom vilket statens järnvägar kunde samarbeta med enskilda järnvägar, rederier och andra för detta arbete intresserade företag, och hade styrelsen på grund av dittills vunnen erfarenhet den upp-

fattningen, att denna organisationsform vore den lyckligaste, enär, samtidigt som den önskvärda friare verksamhetsformen vunnes, styrelsen kunde garantera sig erforderligt inflytande och kontroll över det sätt, varpå verksamheten bedreves.

Efter att hava redogjort för tidigare än år 1921 anvisade anslag till Svenska trafikförbundets upplysnings- och reklamverksamhet i utlandet samt för inrättandet 1921 av nya resebyråer i London, New York och Paris — i sistnämnda stad hade tidigare upprättats en svensk resebyrå, vilken på grund av världskriget nedlagts -- anför styrelsen, att av från Svenska trafikförbundet införskaffade uppgifter framginge, att år 1921 ett belopp, ungefärligen motsvarande det beviljade statsanslaget, åtgått allenast för de olika resebyråerna, medan förbundets reklamverksamhet i övrigt ävensom expeditionskostnader bestritts av förbundets övriga inkomster. Under år 1922 hade statsanslaget, 120,000 kronor, icke i samma mån räckt till för att täcka utgifterna för resebyråerna i Paris, London och New York, men i stället hade resebyrån i Berlin lämnat ett betydande överskott, som använts dels att täcka förluster på de övriga byråerna och dels att jämte övriga inkomster bestrida utgifterna för reklamverksamheten i övrigt, vilken under året betydligt ökats. För år 1923 beräknades utgifterna till 257,000 kronor, varav för resebyrån i Paris 10,000 kronor, för resebyrån i New York och för en ökad reklamverksamhet i Amerikas Förenta Stater 80,000 kronor samt för resebyrån i London 80,000 kronor. Vid beräkning av sistnämnda belopp, som med 5,000 kronor understege motsvarande utgift för år 1922, hade förutsatts å ena sidan en avsevärd ökning av byråns inkomster och å andra sidan stegrade utgifter för genomförande av en organisationsförändring av innebörd att för byrån skulle tillsättas en representativ platschef med uppgift att därjämte organisera och leda den allmänna reklamen i Storbritannien för trafiken till Sverige. Då inkomsterna för år 1923 beräknades till 116,000 kronor, varav överskott från resebyrån i Berlin med 30,000 kronor, erfordrades för år 1923 ett statsanslag av omkring 140,000 kronor.

*Departements-
chefen.*

Att upplysnings- och reklamverksamhet i utlandet bedrivs för främjande av trafiken till Sverige synes vara en angelägenhet av stor praktisk betydelse. Genom en sådan verksamhet erhålla nämligen de svenska kommunikationsföretagen och särskilt det största av dem, statens järnvägar, ökad trafik och därmed större inkomster, varjämte vinnes en allt större kännedom om Sverige med de fördelar, detta medför i form av livligare kulturellt och ekonomiskt samarbete med andra länder. De former, varunder denna verksamhet för närvarande bedrivs, eller genom en särskilt för ändamålet bildad organisation, vari alla intresserade hava tillfälle att medverka, ansluta sig nära till vad i främmande länder ansetts mest ändamålsenligt och synas jämväl för vårt lands del vara de mest lämpliga, då samtidigt som verksamheten besitter erforderlig smidighet för att kunna anpassas efter de skiftande förhållandena möjlighet för vederbörande förefinnes att genom kontroll över verksamheten tillse, att de svenska trafikintressena i utlandet på bästa sätt tillvaratagas.

Nu har emellertid konstitutionsutskottet vid 1922 års riksdag framhållit, att utgifter för upprättande av svenska resebyråer i utlandet vore att anse av den beskaffenhet, att statens järnvägars trafikmedel icke utan

riksdagens medgivande borde därför få användas. Med hänsyn till vad sålunda förekommit hava medel till statens järnvägars reklamverksamhet under år 1923 ännu ej beviljats, utan har frågan om huru härmed för framtiden skall förfaras ansetts böra i ett sammanhang underställas riksdagens prövning. Med den uppfattning, jag hyser därom, att dylik reklamverksamhet, varav bidrag till resebyråer i utlandet endast utgör en viss form, intimt sammanhänger med och påkallas av en affärsmässig skötsel av statsbaneföretaget, anser jag övervägande skäl tala för att frågor av förevarande art må kunna efter framställning av järnvägsstyrelsen avgöras av Kungl. Maj:t. Riksdagen har till Kungl. Maj:t överlämnat att fastställa kostnadsstater för kommunikationsverken, och det synes mig näppeligen finnas tillräckliga skäl för att just ifrågavarande slag av kostnader skulle ställas i en klass för sig, skild från andra kostnader för järnvägsverksamhetens uppehållande. Att riksdagen årligen skulle bestämma storleken av de belopp, som finge användas till upplysnings- och reklamverksamhet för statsbanorna, synes mig dessutom innebära en avsevärd omgång vid ärendenas behandling. I anledning av vad konstitutionsutskottet nästlidet år anfört anser jag, att ett generellt medgivande bör av riksdagen utverkas, att av statens järnvägars trafikmedel må till bedrivande av upplysnings- och reklamverksamhet i utlandet i syfte att främja trafiken till Sverige utbetalas bidrag med belopp, som det ankommer på Kungl. Maj:t att efter därom gjord framställning bestämma.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att till anordnande i utlandet av upplysnings- och reklamverksamhet i syfte att främja trafiken till Sverige må av statens järnvägars trafikmedel utbetalas bidrag med belopp, som Kungl. Maj:t efter därom gjord framställning kan finna skäl bestämma.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnar, att proposition i ämnet av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Waldemar Wiens.